

וימכר, ויפלו דמיו לנדבה לשלמים, (4) כדין מותר הפסח, שאחרי הפסח הוא קרב שלמים. (5)

ולא יקריב את הנקבה עצמה שהפריש [או את הזכר בן שתי שנים] לשלמים, על אף שקרבן שלמים כשר גם מן הנקבה, וגם בן שתי שנים. משום שבשעה שאדם מפריש לפסחו בהמה שאינה ראויה לקרבן פסח (6) הרי זה כאילו נקבע בו שם פסח, ונדחה.

ולכן, נפסל לעולם מלהקרב בעצמו לשום קרבן. (7) אלא מביא קרבן מדמיו. (8)

המפריש פסחו ומת. ונשאר הפסח בלא צ-א מנויים, לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח שהרי אין שוחטין פסח שאין לו בעלים, אלא יביאנו לשם שלמים, כדין מותר הפסח שהוא קרב שלמים, ובגמרא מבואר באיזה אופן מדובר כאן.

אפשר לומר ששמואל דיבר בכל החטאות ולא דוקא באבידת חטאת.

מכל מקום כתב רש"י שאי אפשר לבאר את דברי שמואל אלא באבידה. שהרי כל חטאת שמתו בעליה מתה. ואילו פסח אם מתו בעליו אחר חצות רועה כדלקמן צח א [לשיטת שמואל שסובר שזמן קביעות הפסח בחצות. כמו שהגמרא מוכיחה ממה שרבי יוחנן חולק עליו]. ועוד שרבי יוחנן שנחלק על שמואל דיבר באבודין.

[והתוספות כתבו שאם נאמר ששמואל דיבר בכל החטאות קשה מפסח שנאבד ונמצא קודם חצות שרועה, וכנגדו בחטאת שנאבדה בלילה מתה לרבי שמעון, עיין שם].

4. בדרך כלל כל מקום שכתוב "לנדבה" פירושו לעולות שבאו לקיץ המזבח [עיין תמורה כב ב כג א ולעיל צז א הערה 5 ועוד]. ואילו כאן בספרים שלפנינו כתוב "לנדבה לשלמים".

ובאמת יש כאן בראשונים שתי גירסאות. א. גירסת רש"י "ירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים". ב. גירסת הר"ח ופירוש המשניות להרמב"ם ומאירי בשם גדולי הרבנים [רש"י] "ויפלו דמיו לנדבה" והיינו לעולות קיץ המזבח. וכן הגירסא במשנה שבמשניות. ויבואר לקמן בגמרא.

5. כתבו התוספות שהמשנה נקטה שלמים משום שמדובר שנשתיירה לאחר פסח [שכך הרגילות שלא יפול בבהמה מום בו ביום] אבל אם נפל בה מום בי"ד ניסן יביא בדמיה פסח, והר"ח חולק. וכן עוד ראשונים ויבואר להלן בגמרא.

6. כלומר, אף על פי שמעולם לא היה יכול לחול על הבהמה דין פסח, ויש אומרים שבאופן כזה אין שייך דין דיחוי. כדלקמן בגמרא, מכל מקום משנתנו סוברת שגם באופן כזה נחשב כאילו חל בו שם פסח ונדחה.

7. קשה, הרי מבואר בגמרא לעיל שאין נקבע שם פסח אלא מחצות שהוא זמן שחיטת הפסח, ובפשטות המשנה מדברת גם באדם שהפריש נקבה לפני חצות. ואם כן לא חל עליה שם פסח ואין בה דיחוי! וצריך לומר שהמפריש נקבה שמשעת הפרשה כבר לא היתה ראויה להקרבה חל בזה דיחוי אפילו קודם חצות. על פי חזון איש.

8. ביארנו את המשנה על פי פירוש רש"י שלפנינו, אבל יש פירושים אחרים ויבוארו לקמן.

גמרא:

דעת רבי שמעון שאין נוהג דין דיחוי אלא אחרי שחיטת הקרבן⁽¹⁾. אבל בעוד הבהמה חימה אין נוהג בה דין דיחוי. ואילו רבי יהודה סובר שאפילו בעוד שהבהמה חיה נוהג דין דיחוי⁽²⁾.

ובמשנתנו שנינו בנקבה וזכר בן שתי שנים שירעו עד שיסתאבו. למדנו מכאן שבעלי חיים נדחין⁽³⁾.

ב. ושמע מינה תלמד ממשנתנו — דיחוי מעיקרא שכבר מתחילה בשעת הפרשת הקרבן היתה הבהמה דחוייה מהקרבה. [כגון במשנתנו שהפריש נקבה לפסחו] הוי דיחוי.

ובדבר זה נחלקו בגמרא שיש אומרים [בסוכה לג:] שאין דין דיחוי אלא בקרבן שהיה ראוי ואחר כך נדחה ונפסל. אבל קרבן שמלכתחילה לא היה ראוי להקרבה אין נוהג בו דין דיחוי, [ואם לאחר זמן בטלה סיבת הדיחוי, הרי הקרבן כשר להקרבה].

שנינו במשנה המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיו לנדבה לשלמים.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: שמע מינה תלת. יש ללמוד ממשנתנו שלושה דינים בהלכות דיחוי.

[המושג "דיחוי" פירושו — קרבן שנדחה ונפסח מהקרבה, אפילו אם אחר כך נתבטלה הסיבה שהיה דחוי, מכל מקום חל בו דין דיחוי ועדיין הוא דחוי ופסול מלהקרבה].

א. שמע מינה תלמד ממשנתנו — בעלי חיים קרבנות חיים [שעדיין לא נשחטו] נדחין:

שנחלקו בזה רבי יהודה ורבי שמעון במסכת יומא [סג]:

דוקא בהם [בבעלי מומין] נאמר הדין שאם עבר המום הבהמה כשרה. אבל לא בשאר דחויין.

3. ומשנתנו שלא כדברי רב שאמר ביומא סד. אין בעלי חיים נדחין. אך בתוספות זכחים יב. [ד"ה ש"מ] כתבו שרב מודה כאן שיש דיחוי בבעלי חיים כיון שהאדם דחה את הקרבן בידיים בזה שהקדיש נקבה. וזה דלא כדברי התוספות לעיל צו: בסוף דבריהם.

ובתוספות יומא סד: [ד"ה וברייתא] כתבו שרב מודה במפריש נקבה כיון שהיא דחיה גמורה שנקבה לעולם אינה ראויה לפסח.

והרמב"ם פוסק שבעלי חיים אינם נדחין כרב. [פ"ט מעבודת יוה"כ הט"ו] ומכל מקום פסק כאן [פ"ד ה"ד] שהנקבה תמכר ואינה קריבה בעצמה לשלמים. וביאר הלחם משנה שהרמב"ם

1. כגון שני שעירים של יום הכיפורים שאם מת אחד מהם, אין מקריבים את השני. ולדעת רבי שמעון אם כאשר אחד מהם חי, השני מת. מביאים לו שיעיר אחר איתו. וכשר. אבל אם אחרי ששחטו את השעיר של השם לפני שנזרק הדם מת שעיר של עזאזל, חל דין דיחוי בשעיר השחוט, ואפילו אם יביאו שעיר אחר לעזאזל נפסל השעיר של השם. יומא סג:.

ורבי שמעון למד מבעלי מום שנאמר בהם "משחתם בהם מום בם" ודרשו שדוקא כשיש "בהם" מום פסולים. אבל אם עבר המום הקרבן כשר. מכאן שאין דיחוי בבעלי חיים.

2. וקשה על דבריו מדוע בעל מום שעבר מומו כשר, ולא חל בו דין דיחוי? מפרשת הגמרא ביומא סג: — שדרש מהפסוק "משחתם בהם"

הקדושה חשובה, והרי זה כבהמת חולין שאפילו אם היה בה סיבה להפסל לקרבן, אין חל בה דין דיחוי, ואם נתבטלה סיבת הפסול שבה אפשר להקדישה ולהקריבה.

ולמדנו ממשנתנו שאין אומרים כן. אלא יש דיחוי אף בקדושת דמים: (5) שהרי שנינו במשנה שהמפריש נקבה לפסחו אפילו לאחר הפסח אי אפשר להקריב אותה עצמה לשלמים אלא את דמיה, ומכאן שחל בה דין דיחוי. אף על פי שאין בה אלא קדושת דמים בלבד.

למדנו מכאן שיש דין דיחוי בבהמה שקדושה לדמים בלבד (6).

ולמדנו ממשנתנו שדיחוי מעיקרא חשוב דיחוי.

ג. ושמע מינה תלמד ממשנתנו — יש דין דיחוי בדמים: כלומר בהמה שמלכתחילה לא חל עליה קדושת הגוף [שיקריבו את גופה] אלא קדושת דמים [שיביאו בדמיה קרבן אחר] כגון המפריש נקבה לפסחו, אין הוא יכול להקריב לפסח את גוף הבהמה, ולא חלה בה קדושת הגוף, אלא קדושת דמים, [שאם נפל בה מום ב"ד ניסן יביא בדמיה זכר ויקריבנו לפסח] (4).

והיה אפשר לומר שאין דין דיחוי נוהג אלא בבהמה שיש עליה קדושת הגוף שהיא קדושה חמורה, אבל בקדושת דמים אין

מבארים פירוש אחר בדברי הגמרא כדלקמן, הערה 6].

5. הקשו התוספות: הרי כל דיחוי דמעיקרא הוא דיחוי בדמים, שהרי בהמה שאינה ראויה לקרבן חל בה רק קדושה לענין לקנות בדמיה בהמה אחרת. וכן הקשו בראשונים אחרים להיפך שכל קדושת דמים היא דיחוי מעיקרא, וכתבו התוספות והראשונים כמה אופנים שמצאנו קדושת דמים בלא דיחוי מעיקרא ולהיפך. עיין תוספות כאן. ותוספות בקידושין ז: ותוספות הרא"ש ורמב"ן והרשב"א וריטב"א שם.

6. וכתב המהרש"א שהפירוש שלפנינו [שפירשנו את הגמרא בפנים] הוא מתשובת רש"י. ואילו בפירוש רש"י שלפנינו היה כתוב פירוש אחר, שמה ששנינו במשנה ירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים, היינו דוקא שלמים ולא פסח. ושלא כדברי התוספות [צז: ד"ה המפריש]. והגמרא למדה מזה שאי אפשר לקנות בדמים פסח, שמכאן ראייה שאפילו בדמים עצמם חל

סוכר כהתוספות ביומא. [ובמשנה הקודמת פסק שפסח האבוד לעולם קרב ואינו נדחה. וכדעת רב. ועיין לעיל צו: במשנה בהערה]. ועיין גם שעה"מ בשם מהר"י קורקוס [והתוספות יום טוב. ושו"ת חכם צבי סימן מ"ה כתבו טעמים אחרים בהסבר שיטת הרמב"ם].

4. פירשנו שחלה כאן קדושת דמים לענין לקנות בדמיה פסח. וזה כשיטת התוספות לעיל צז: ד"ה המפריש שאם נפל בה מום ב"ד ניסן יכול להביא בדמיה פסח.

אבל יש ראשונים שנחלקו על תוספות [מהרש"א בשם רש"י. ור"ח ועוד. כדלקמן] וסוברים שאי אפשר להביא בדמיה פסח. [ולשיטה זו אי אפשר לפרש ש"ש דיחוי בדמים" היינו בבהמה שיש בה קדושת דמים. שהרי אין בבהמה קדושה לקנות בדמיה פסח. ולענין שלא להקריב שלמים מגוף הבהמה אלא מדמיה, זה כבר מדין דיחוי, ולולא דין דיחוי היה אפשר להקריב את הבהמה עצמה שלמים, ובאמת הראשונים שחולקים על תוספות הנ"ל

קא פבר נדרים ונדבות אין קרבים ביום טוב.

עתה הגמרא חוזרת לבאר את גוף דברי הברייתא, שאמרה: המפריש את פסחו ומת. אם בנו ממונה עמו יביאנו לשום פסח. אין בנו ממונה עמו יביאנו לשום שלמים.

והוינן בה: דמית האב אימת מתי מת האב? (7)

אילימא אם נאמר דמית [שמת] קודם חצות. יש להקשות קושיא: היאך שנינו בברייתא אם בנו ממונה עמו יביאנו לשום פסח? הא חלה אנינות עלויה מעיקרא הרי חלה עליו אנינות מתחילת שעת חיוב הפסח. שהוא מחצות היום ואילך! ואונן שמת קרובו לפני חצות לא חל עליו חיוב הפסח ואינו עושה את הפסח בו ביום. [רש"י בפירוש שני. ותוספות⁽⁸⁾].

שנינו במשנה: המפריש פסחו ומת לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח אלא לשם שלמים.

תנו רבנן:

המפריש את פסחו ומת. אם בנו ממנו עמו הרי שעדיין יש בעלים לפסח, ולכן יביאנו בנו לשום פסח.

אבל אם אין בנו ממונה עמו הרי שאין בעלים לפסח ואינו ראוי לקרבן פסח, לפיכך יביאנו לשום שלמים לששה עשר בניסן.

ומדייקינן: נאמר בסוף הברייתא יביאנו לשום שלמים לששה עשר, משמע ל"ו בששה עשר אין [כן]. אבל ל"ו בט"ו ניסן שהוא יום טוב ראשון של פסח לא! ולמה לא יקריבנו בט"ו?

והרמב"ם בפיהמ"ש גרס כגירסת הר"ח ועיין תוספות יום ט ובבאור שיטת הרמב"ם. [ובלח"מ פ"ד הלכה ד' ושול"ת חכם צבי סי' מ"ה. ושעה"מ שם בשם ר"י קורקוס חולקים על התו"ט ומבארים באופן אחר].

7. מרש"י במשנה נראה ששאלת הגמרא "דמית האב אימת" מתייחסת גם למשנה, אבל החזו"א כתב שהשאלה היא רק על הברייתא עיין שם.

8. בגמרא בזבחים צט: יש שני שיטת בזה: יש אומרים שאונן שחל עליו אנינות לפני חצות מקריב פסח. ויש אומרים שאינו מקריב. וביארנו את הגמרא כשיטת האומרים שאינו מקריב. וכן פירש רש"י בפירוש שני. וכן פירשו תוספות. אבל בפירוש ראשון פירש רש"י שאונן שמת אביו לפני חצות יכול להמנות על הפסח. ומכל

דין דיחוי. [ורש"י הקשה על זה הרי מבואר בגמרא לעיל פט: שמדמי מותר הפסח אפשר להביא פסח. ואם כן מדוע במשנתנו אי אפשר לקנות בדמים פסח].

וכפירוש זה הביאו תוספות בזבחים יב. ד"ה וש"מ בשם ר"ח ור"ש [ואפשר שזהו רש"י כהמהרש"א. ע"ש] ותוספות דחו פירוש זה [גם התוספות כאן צו: ד"ה המפריש הוכיחו כדבריהם ודלא כהראשונים הנ"ל].

גירסת ר"ח בספרים שלפנינו במשנה "ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה" והיינו לעולות לקיץ המזבח. והגמרא הוכיחה ממה שכתוב יפלו דמיו לנדבה, ולא כתוב שיקריב בהם שלמים, מכאן למדנו שהדמים נדחים מלקנות בהם שלמים. [ומדברי התוספות הנ"ל שהוכיחו שלא כפירוש ר"ח ור"ש הנ"ל יש ראייה גם נגד פירוש זה].

אלא בעל כרחך צריך לומר דמית שמת האב אחר חצות. ובאופן הזה אף על פי שהבן אונן, הוא רשאי להקריב את הפסח כיון שחיוב הפסח חל עליו לפני האנינות⁽⁹⁾.

אך גם על זה יש להקשות קושיא: היאך שנינו בברייתא: "אין בנו ממונה עמו יביאנו לשום שלמים"? הא קבעתיה חצות — הרי בזמן חצות עדיין האב היה חי. והיה הקרבן ראוי לפסח. והוקבע עליו שם פסח בחצות. ולאחר מכן כאשר מת האב נדחה הקרבן מלהקריבו לפסח. וכיון שנדחה מלהקריבו לפסח חל עליו דין דיחוי ואי אפשר להקריבו גם לשלמים! ⁽¹⁰⁾

ואם היינו מבארים שהברייתא מדברת באופן שהאב מת קודם חצות, בזה לא הוקבע שם פסח על הקרבן, כיון שבחצות [שהוא שעת הקרבת הפסח] כבר אי אפשר היה להקריבו

לפסח. וממילא מוזב שאפשר להקריבו לשלמים בששה עשר בניסן.

אבל אם נבאר כך, תחזור הקושיא דלעיל: מדוע אם בנו ממונה עמו יביאנו לשם פסח? הרי חלה עליו אנינות לפני חצות. ואינו רשאי לעשות את הפסח! ⁽¹¹⁾

אמר [רבא] רבה ⁽¹²⁾ תירוץ:

לעולם מדובר בברייתא דמית שמת האב קודם חצות. ולפיכך מובן שאם אין בנו ממונה אחריו יביאנו לשום שלמים, שהרי בחצות הפסח לא היה ראוי להקריבה ולא הוקבע בו שם כלל.

אלא שהקשינו: אם כן, בבנו ממונה עמו איך יביאנו לשום פסח הרי חלה עליו אנינות מתחילה!

פסח, ולעיל בגמרא צו: נחלקו רבה ורבי זירא אם חצות קובע או שעת שחיטה. ואולם הגמרא כאן היא כדברי הכל. שכבר נתבאר לעיל שאפילו לרבה ששעת שחיטה קובעת, אין הכוונה שעת שחיטת הקרבן ממ.ש אלא כל זמן שחיטה מחצות ועד השקיעה קובע. ולכן הגמרא כאן אומרת שאם האב מת אחר חצות, נמצא שהפסח היה ראוי להקריבה בזמן שחיטת הפסח שהוא מחצות, ולדברי הכל הוקבע עליו שם פסח, ונדחה בשעת מיתת האב.

11. ואם היינו מעמידים את הברייתא שהאב מת יום או יומיים לפני י"ד ניסן, היו דברי הברייתא מיושבים היטב. אבל בדרך כלל ב"ד ניסן הפרישו פסחיהן ולא קודם, ולכן הגמרא לא יכלה להעמיד את הברייתא באופן זה. רש"י.

12. גירסת מסורת הש"ס "רבה".

מקום אינו שוחטין עליו בפני עצמו ושאלת הגמרא היא, שאם מדובר שהאב מת קודם חצות הרי אין שוחטין על האונן בפני עצמו. ובברייתא משמע ששוחטין על הבן בפני עצמו.

ומכל מקום דוקא אם האב מת קודם חצות אין שוחטין על הבן בפני עצמו, שמא יטמא למתו. אבל אחרי חצות כיון שחל עליו חיוב הפסח לפני אנינותו אין חוששין שמא יביא את הפסח לבית הפסול. אלא הוא יזהר בו. [ורש"י לשיטתו לעיל צא. שמתעם זה אין שוחטין על אונן לבדו, אבל הרמב"ם פירש שם באופן אחר].

9. ואף על פי שאונן אסור לאכול בקדשים, מכל מקום אנינות לילה אינה מן התורה. וחכמים לא העמידו דבריהם לענין פסח שיש בו כרת והתירו לאונן לאכול פסחו בערב.

10. מבואר בשאלת הגמרא שחצות קובעת שם

תירץ על זה רבה: **ומאי** מה כוונת הברייתא שאמרה: **"יביאנו לשום פסח"**? **לשום פסח שני** ב"ד אייר, שאז אין הבן אונן.

אביי אמר תירוצך אחר:

לצדדין קתני. יש לחלק את המשנה לשני חלקים, וכל חלק מדבר באופן [ב"צד"] אחר.

א. בחלק הראשון בברייתא מדובר באופן **שמת אחר חצות**, ואמרה הברייתא: **"אם בנו ממונה עמו יביאנו לשום פסח"**. שהרי חיוב הפסח חל על הבן בחצות לפני שחלה עליו אנינות.

ובאופן זה [שהאב מת אחר חצות] לא פירשה הברייתא מה הדין אם אין בנו ממונה עמו. ומדוע? מפני שיש ללמוד דין זה מהמשנה דלעיל, ששינונו [בפסח שאבד] שאם הוקבע על הקרבן שם פסח ונדחה הרי הוא נפסל מלהקריבו לשלמים. ומכאן יש ללמוד שאם מת האב אחר חצות ואין בנו ממונה עמו, הוקבע על הקרבן שם פסח ונפסל. [רש"י].

ב. ובחלק השני בברייתא מדובר באופן **שמת קודם חצות** ואמרה הברייתא: **אם אין בנו ממונה עמו נמצא שאין לפסח בעלים**. ואי אפשר להקריבו לשם פסח, ולכן **יביאנו לשום שלמים**. שהרי לא הוקבע על הקרבן שם פסח בחצות, ולפיכך לא נאמר בו דין "דיחוי".

ובאופן זה [שהאב מת קודם חצות] לא פירשה הברייתא מה הדין אם בנו ממונה עמו. ומדוע? מפני שבזה פשוט שהקרבן כשר כיון שעדיין יש לו בעלים, ולפיכך יביאנו בנו לפסח שני [רש"י].

רב שרביא אמר תירוצך אחר:

לעולם מדובר בברייתא **דמית** [שמת האב] **לאחר חצות**, ולפיכך מובן שאם בנו ממונה עמו יביאנו לשם פסח בו ביום. כיון שחיוב הפסח חל עליו בחצות לפני שחלה עליו אנינות. ולכן הוא יכול להקריב את הפסח.

אלא שהקשנו: אם כן, באופן שאין בנו ממונה עמו, איך יביאנו לשום שלמים? הרי הוקבע עליו שם פסח בחצות ונדחה, ולכן הרי הוא נפסל גם לשלמים!

תירץ על זה רב שרביא: **ומדובר בברייתא כגון שהיה אביו גופם בחצות**, ורוב גוססין למיתה. ולכן לא הוקבע עליו שם פסח בחצות, וכשמת האב לאחר חצות [ואין בנו ממונה עמו] לא חל דין דיחוי על הקרבן, והרי הוא כשר לשלמים.

רב אשי אמר תירוצך אחר:

לעולם מדובר בברייתא **דמית** [שמת האב] **לאחר חצות** ולפיכך מובן שאם בנו ממונה עמו יביאנו לשם פסח, שהרי חל עליו חיוב הפסח לפני האנינות.

אלא שהקשנו: אם כן, באופן שאין בנו ממונה עמו, איך יכול להביאו לשם שלמים? הרי הוקבע עליו שם פסח בחצות ונדחה, והרי הוא נפסל גם לשלמים!

תירץ על זה רב אשי: **ורבי שמעון היא** הברייתא סוברת **כרבי שמעון, דאמר אין בעלי חיים נדחין**, ולכן אף על פי שבחצות הוקבע שם פסח על הקרבן, מכל מקום כשמת האב לא חל בו דין דיחוי, והרי הוא כשר לשלמים.

רבינא אמר תירוץ אחר:

מתניתין:

הפסח שנתערב בזבחים אחרים, כגון שלושה טלאים — אחד פסח, אחד אשם, ואחד עולה, שנתערבו זה בזה ירעו עד שיסתאבו [שיפול בהם מום] וימכרו ויביא בדמי הטלה היפה שבהן — ממין זה כגון פסח (14). ובדמי הטלה היפה שבהן — ממין זה כגון אשם, וכן עולה. ויפסיד המותר מביתו אותו מותר [תוספת] שצריך להוסיף על הטלאים הפחות יפים להשלימם לדמי היפה שבהם, את זה יפסיד ממצעות חולין שבבביתו.

וכיצד יעשה? (15)

אם הטלה היפה שבהם שוה סלע, מביא שלושה סלעים מביתו, ונוטל סלע אחד ואומר כל מקום שנמצאת העולה הרי היא מחוללת על סלע זה. וקונה בסלע זה עולה. ונוטל סלע שני ואומר כל מקום שנמצא האשם הרי הוא מחולל על סלע זה ומביא בו אשם, וכן בפסח (16).

נתערב הפסח בבכורות שמתן דמם על המזבח שוה לפסח [ששניהם ניתנים בשפיכה אחת כנגד היסוד], וכן שניהם

כגון שהפרישו האב אחר חצות ומתו בעלים [האב] אחר חצות, ובאופן זה מובן שאם בנו ממונה עמו יביאנו לשם פסח, שהרי חל עליו חיוב הפסח בחצות לפני שמת אביו ונעשה אונן.

אלא שעדיין קשה, הרי בשעה שהאב הפריש את הפסח אחרי חצות הוקבע עליו שם פסח, וכאשר הוא מת חל בו דין דיחוי, ואם כן איך שנינו בברייתא שאם אין בנו ממונה עמו יביאנו לשם שלמים? הרי חל בו דין דיחוי!

תירץ על זה רבינא: וקא פבר התנא ששנה את הברייתא סבר כדעת רבי זירא [לעיל צו:]: שחצות קבע הזמן שקובע שם פסח על הקרבן הוא חצות בלבד, ולא כל שאר זמן השחיטה שמחצות ועד השקיעה (13).

ולפיכך אף על פי שהאב מת אחרי חצות, מכל מקום כיון שההפרשה היתה אחרי חצות, נמצא שלא הוקבע שם פסח על הבהמה כלל.

וישלימם לדמי היפה] אם כן יתכן שהוא מחליף ומביא אשם בדמי הפסח, וכיוצא בזה, ואסור להביא אשם בדמי הפסח!

ולכן פירש רש"י שמביא שלושה סלעים מביתו, כדלהלן.

16. רש"י. והקשה בתוספות יום טוב שהרי שנינו במשנתנו "וימכרו" "ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה" וכו'. ולדברי רש"י מדוע כתוב "וימכרו"?

13. כלומר, דלא כרבה שסובר ששעת שחיטה קובעת, והיינו כל זמן השחיטה מחצות ועד השקיעה.

14. ואם לא נסתאבו עד אחרי פסח מביא במקום הפסח שלמים. רש"י.

15. הוקשה לרש"י שאם יקח כל טלה בפני עצמו, ויקנה באחד פסח, ובשני אשם, ובשלישי עולה [אלא שיוסיף על דמי כל אחד מהם

שווים שאין בהם תנופת חזה ושוק, וסמיכה ונסכים.

רבי שמעון אומר: אם היו מנויים על הפסח חבורות (17) כהנים שוחטין בי"ד ניסן כל טלה לשם מה שהוא, שאם הוא בכור הרי זה בכור, ואם הוא פסח הרי זה פסח,

ויאכלו הכהנים את כולם עד חצות שהרי אנו מסופקים בכל ט לה שמא הוא פסח, ואינו נאכל אלא עד חצות.

גמרא:

צב-ב שנינו במשנה: נתערב בבכורות רבי שמעון אומר אם חבורות כהנים יאכלו.

ומקשינן: איך אפשר להקריב טלה שהוא ספק בכור ספק פסח?

והא קא מייתי קדשים לבית הפסול. הרי בכור נאכל שני ימים ולילה אחד. וכאן ששוחט ספק בכור ספק פסח, הרי גורם למעט את זמן אכילת הבכור עד חצות. ומה שנתר עד בוקר ישרף שלא כדין. ואין מביאין קדשים לבית הפסול!

ומתצינן: **רבי שמעון** שמתיר להקריב טלה שהוא ספק פסח ספק בכור, **לטעמיה** לשיטתו. **דאמר מביאין קדשים לבית הפסול**, ומותר לשחוט קרבן שמחמת הספק מתמעט זמן אכילתו ובא לידי פסול, מפני שעדיף

למעט את זמן אכילת הקרבן מאשר להוציא אותו לרעות עד שיסתאב.

דתנן שנינו במסכת זבחים [עה ב]: **אשם שנתערב בשלמים** מה יעשו?

רבי שמעון אומר: ישחטו בצפון המזבח כדין אשם, ואי אפשר לשחטם בכל מקום במזבח כדין שלמים, שהרי יש חשש שהם אשם.

ויאכלו כחומר שבהם כקרבן החמור שבהם שהוא האשם, שנאכל לכהנים זכרים בלבד, וליום ולילה בלבד, ולפנים מן הקלעים [בעזרה] בלבד.

ואילו בשר השלמים נאכל לכל אדם, וחזה ושוק שבהם נאכלים לכהנים לנשיהם ולעבדיהם, ונאכלים לשני ימים ולילה אחד בכל ירושלים.

אמרו לו חכמים לרבי שמעון: **אין מביאין קדשים לבית הפסול**, ואי אפשר להקריב בהמה שהיא ספק אשם ספק שלמים, שהרי אם שלמים היא נמצא ממעט זמן אכילתה ומביאה לידי פסול.

אלא ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה שבהם אשם ושלמים.

ומקשינן: **ורבנן**, שסוברים שאין מביאים קדשים לבית הפסול, **היכי עבדינן** מה נעשה בפסח שנתערב בבכורות?

מעות עולה וכו'. ובסוף דבריו מסיק רש"י שם שלא גורסים "וימכרו" [מכח הסיפא שם].

17. ברבינו חננאל הגירסא "חבורת" וכן נראה מרש"י.

והביא התוספות יום טוב, שרש"י בזבחים עא: פירש שמוכרים את שלושת הטלאים, ונמצאו דמי עולה, עולה, ודמי שלמים, שלמים, ואינו יודע אלו עולה ואלו שלמים, הלכך יטול מעות כנגד דמי היפה ויאמר כל מקום שהם